

N. TÓTH ANIKÓ

Szonáta

Allegretto grazioso

Sétálunk az egykori kolostor valószínűtlenül fehér boltívekkel tagolt, üveglakos kerengőjén. Lépteinkre sejtelmes visszhanggal felelnek a vastag falak. Előbb bentről figyeljük a gondosan kövezett négyszögletű udvart, melyen éppen nem tartózkodik senki. Az egyik üvegajtónál langyos levegő érinti a szigorú hűvösben összehúzódtott bőrünket. Ösztönös késleltetéssel lépünk ki mégis az egyszerre zárt és nyitott térbe.

Az udvar mértani közepén egy fa áll, töve körül szabályszerűen megszakadnak az elegáns szürke betonnégyzetek. A fa terebélyes koronája sátokegként borul az udvar fölé, az ágak szinte érintik körben a falakat, de nem nőnek túl az épület magasságát. A lomb sűrű félhomályba szűri a nyári fényeket. Körbejárjuk lassan, jobb kezünk széttárt ujjaival, teljes tenyerünkkel végigsimítjuk a törzset. Mély árkok váltják egymást meg-megszakadó sekély rovátkákkal, szeszélyesen kanyargó kéregvonalakkal. Tenyerünk bizserog, lüktetve válaszol.

Mire sétánkat befejezzük, hirtelen nyílik a másik üvegajtó, a szélesebb. Egy szokatlanul karcsú zongorát gördítenek át óvatosan az alacsony küszöbön. A kicsi kerek aprókat zökkennek a betonnégyzetek találkozásánál. Ekkor vesszük észre az udvar egyik oldalán álló emelvényt. Amint a zongorát billentyűzetével véglegesen felénk fordítják, nyüzsgés támad: verejtékező férfiak fehér székeket cipelnek, sorokba rendezgetik, ide-oda tologatva módosítják a sortávolságot, a betonnégyzeteken kellemtelenül csikorgatva a széklábakat. A nézőtér mégis pillanatok alatt készül el.

Egy középkorú férfi – jól szabott, világos öltöny, halványzöld nyakkendő ferde, fehér csíkokkal, ápoltság, rövid körszakáll, élénk szempár – tekintetével veszi birtokába a teret. Elégedetten mosolyog, majd visszamegy az épületbe.

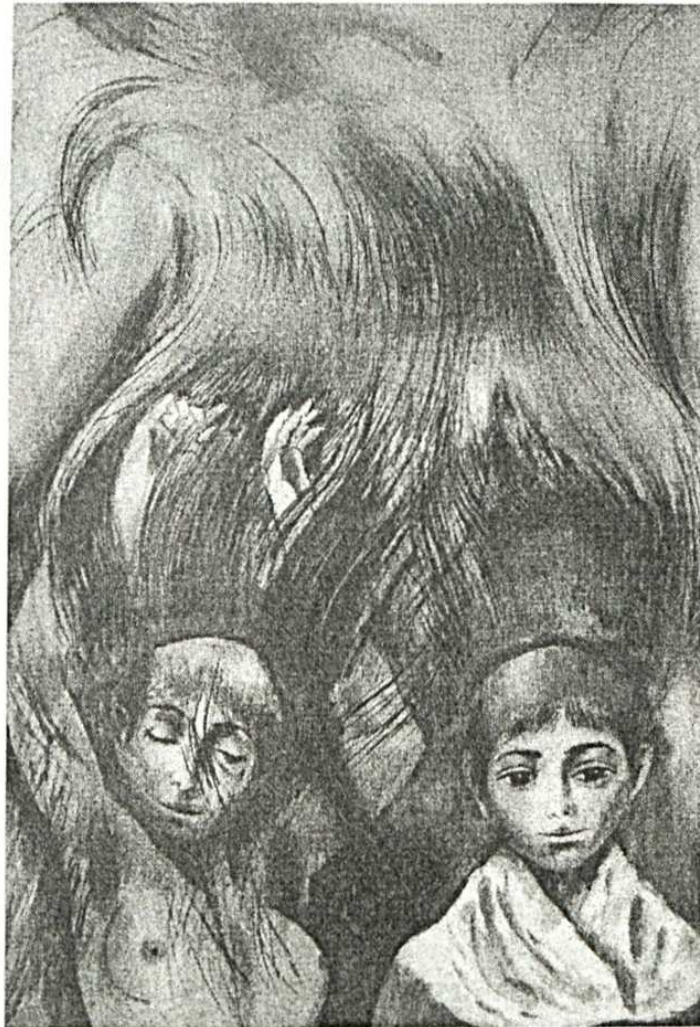
A hirtelen támadt csendet, mozdulatlanságot kihasználva a fától távol, majdnem leghátul ülünk le, hogy szemmel tarthassunk mindent. Alighogy kényelmesen elhelyezkedünk, egy házaspár érkezik. A nő: sötétkék kiskosztüm, apró kontyba kényszerített világosbarna haj. A férfi kezében hosszú összecukott ernyő, amit sétapálcának is használhat. Körülményesen választanak széket, kétszer is felállnak, mire megtalálják a megfelelőt. A nő nem dől hátra, izgatottan figyeli a bejáratot. Egy csapat fiatal tódul az udvarra zajongva. Oldalt, a szélesebb ajtóhoz közel telepednek le, nem egy sorban, inkább szanaszét. Fel-felugrálnak, többen ide-oda járkálnak, egy erősen festett arcú lány cigarettára gyújt, egy börmellényes fiú kaszázó mozdulatokkal kísért beszédét minduntalan harsány röhögés, gyöngyöző kacaj szakítja meg. A kiskosztümes nő rosszálló pillantásait nem veszik észre. Az ajtóban idős hölgy. Határozott léptekkel az első sor közepére tart. Merev nyakkal ül. Egy valószínűtlenül kövér férfi és egy cingár kisfiú előttünk foglal helyet. Néhány pillanat múlva a gyerekek beljebb vonzólják kísérelését.

Újabb vidám társaság halad el mellettünk. Színes ruháikból egzotikus parfümök és különböző mértékű izzadságszagok párálnak. Szédülünk kissé. Szerencsénk

van, nem mellénk telepednek le. Így zavartalanul figyelhetjük tovább a bejáratot. Egy fiatal nő testhez simuló nagy virágmintás selyemruhában. Rosszul láthat, mert összehúzza a szemét, bizonytalanul lépked, szinte kitapogatja a szélső széket. Alacsony termetű férfiak sötét öltönyben, fényes-fekete a hajuk, keletiesen vágott a szemük. Fegyelmezetten, komoly arccal ülnek egymás mellé. Nem beszélgetnek. Egy lány és egy fiú a keskenyebb ajtón érkezik, nem néznek körül, a legközelebb eső székekre ülnek, a fiú azonnal a lány nyakához hajol, előbb óvatosan, majd egyre hevesebben csókolgatja, a lány zavartan tűri, nem viszonozza. Egy félrecsúszott arcú öregúr fehér ingben. Tökéletes csigákba bodorított hajú, egyforma, kissé divatjamúlt vasárnapi ruhába öltöztetett leánykák túlzottan aggodalmaskodó szülőkkel. Egy madárszerű öreg nő, ahogy lassan elfordul, lapockái között jól kivehető púp.

Majd hosszú percekig senki, aztán egyszerre folyamatosan érkeznek az emberek, nem győzünk minden arcot követni. Ruhák színes forgataga, a székfoglalás változatos koreográfiája, élénkülő zajok, a kezdeti megilletődött önfegyelem fokozatosan lazul a várakozás unalmas perceiben.

Megelégeljük a nyüzsgést. Behunyjuk a szemünket.

Andante amoroso

gyökér vagyok
porhanyós langyos földben kutatok ásványok után
erősen, biztosan tartom törzsem
ág vagyok
lustán nyújtózkodom
puhakék
levegőben
levél vagyok
borzongva simulok az ághoz
meghintáztat
a forró szél
istennő vagyok
derekam a fa törzse
hosszú
hajam
lomb
sátor
lomb
hajam
hosszú
derekam a fa törzse
istennő vagyok
a forró szél
meghintáztat
borzongva simulok az ághoz
levél vagyok
levegőben
puha-kék
lustán nyújtózkodom
ág vagyok
erősen, biztosan tartom törzsem
porhanyós, langyos földben kutatok ásványok után
gyökér vagyok

Presto

A hegedű húrjain születő dallamok kecsesen úsztak a lámpák fénye körül, besurrantak a széksorok közé, majd a fa törzsét lengték körbe, s hirtelen felröppentek a legfelső ágakra. A cselló hangja egybeolvadt a sötétséggel, az emberek vállára telepedett, gyengéden ringatta őket a ritmus. A zongora könnyed futamai az ablakpárkányokon

kergetőztek, a hallgatók ölébe pattantak szinte tapinthatóan, elhalkulva bújtak meg a selymek, pamutok, vásznak hullámaiban, majd visszasiettek a zongora testébe.

Egy kacér trilla megbillentett egy szárnyat. A madár kétségbeesve engedte el az otthonos ágat, néhány pillanatig a semmiben verdesett, majd éles rikoltással követte a hegedű dallamait a legmagasabb gallyig. Ám hiába kapaszkodott meg kicsi karmaival, biztonságát nem nyerte vissza, s ennek a riadalomnak hangot is adott. Rikácsolása felhasogatta az alkonyi eget. A felhőfoszlányok közül madarak röpködtek elő. Egy darabig tétován köröztek a fa koronája fölött, majd leereszkedtek. Előbb egy-két madár, majd egyre több érkezett, rajokban jöttek hosszú perceként keresztül, különböző termetűek, más-más színűek, ismerősek és ismeretlenek, több száz, talán ezer is lehetett belőlük, megszállták a fát.

Ahogy elfészkelődtek, azonnal csatlakoztak a fa tetején szüntelen rikácsoló társukhoz. A lomb megmozdult. A különböző hangfekvésű csivitelés, ficsergés, trillázás, bűgás, rikoltás, füttyülés, huhogás, kurrogás párhuzamos koncertté szerveződött. A madárhangok csaknem elnyomták a hangszereket.

A nézőtéren mozgolódás támadt. Egy madárszerű öreg nő ütemesen rángatta ide-oda a fejét. Tökéletesen bodorított hajtincsek röpködtek két egyforma lányka válla fölött. Egy ferde arcú öregúr ide-oda igazgatta a székét, a széklábak nyikorgását elnyelte a hangverseny. Egy fiú meglepetten vált le a mellette ülő lány nyakáról. Egy nő ingerülten váltogatta keresztbetett lábát, nagy virágos selyemszoknyája a combját csapkodta. Egy kövér férfi összecücsörített szájára tapasztott mutatoujjával fegyelmezte a mellette ülő sovány kisfiút. A bejárat mellett fiatalok püsszegtek, kuncogtak, többen közülük oldalba bökték a szomszédjukat, hevesen gesztikuláltak, a fa koronájára mutogattak, egy feketére rúzsozott szájú lánynak nagy erőfeszítésébe került visszafogni kirobbanni készülő kacagását. Egy kiskosztüümös nő arca szinte elkékült a felháborodástól, a hozzá tartozó férfi karjának gyengéd mozdulataival igyekezett csillapítani indulatát. Csupán egy tucat sötét öltönyös férfi nem méltatlankodott: merev arccal, rezzenéstelen tekintettel, ölbetett kézzel ültek. Az első sorban középen felállt egy nő, merev nyaka miatt egész testével kellett fordulnia jobbra-balra, mire megtalálta, akit keresett. Az elegáns férfi ápoltságával felállt a szélesebb bejárat közelében, két karjával és meleg tekintetével előbb nyugalomra intette a közönséget, majd tehetetlenségét jelezte két kifordított karjával és a fa felé irányított ironikus mosolyával. A nézőtéren ülők többségének arca visszatükrözte a mosolyt. Néhány másodperc múlva a merev nyakú hölgy is belátta, hogy ezúttal nemigen vonhat senkit felelősségre.

Sokáig tartott a küzdelem a láthatatlan zenekar és az emelvényen muzsikáló trió között. A két vonós a kottaállvány fölött gyakran váltott cinkos pillantást, a zongorista nő viszont úgy próbált egyensúlyban maradni, hogy egy szemvillanásnyi időre sem tért le a vonalrendszer és hangjegyek biztonságos útjáról, csak bal csuklója billent meg időnként szokatlanul. Amint az első tétel erőteljes fortékkal és szélesen kitarított akkordokkal véget ért, s a zenészek röpködő pihenőt tartottak, a madarak is elcsendesedtek. Elbóbiskoltak a gyorsan érkező alkonyban, csak elvétve hallatszott egy-egy bágyadt, elhaló csicsergés. A hangverseny zavartalanul folyt le.

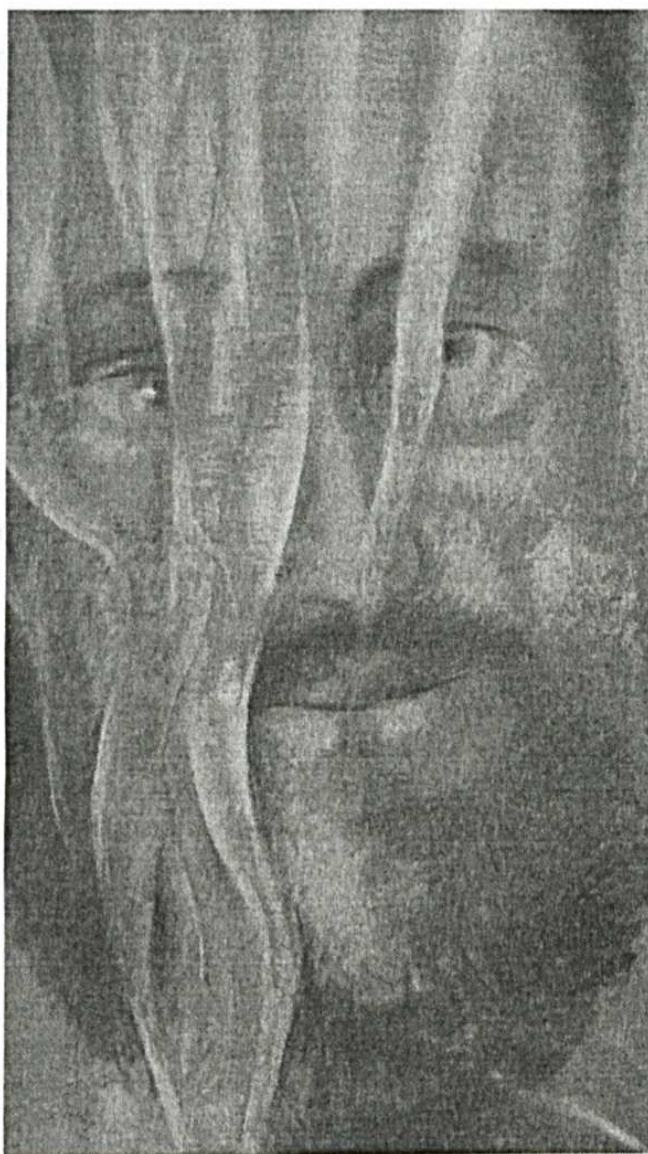
A virtuóz zárótételt kitörő taps jutalmazta. A zenészek mégsem azt ismételték meg, ráadásnak egy könnyed, közismert darabot játszottak el. A közönség nehezen

mozdult, ismeretlen emberek elegyedtek szóba egymással, a madárkoncert különös élményét váltva szavakra.

Még ácsorgott néhány vendég az udvaron, amikor középkorú férfiak szakszerű, jól begyakorolt mozdulatokkal szétszedték a nézőteret, kitolták a zongorát. Leoltották a lámpákat, csak a szélesebb bejárat mögött a folyosón égett pislákoló fénnel egy régi csillár.

A világos öltönyös férfi kilépett az elnéptelenedett udvarra, miután becsukta előbb a szélesebb ajtót. Majd behajtotta a keskenyebbet is. Odasétált a fához. Szét-tárt ujjakkal körbetapogatta a törzset. Érdes, barázdált tenyere lüktetve válaszolt a túoldalalon a feszesen forró bőrre, hullámzó derékra. Szakálla elkeveredett a lebontott hajfűrtökkel. Aztán szárny- és szoknyasuhogás.

Zihálva lélegzett az éjszaka.

Album

Öt gyerek ül az ablak alatti díványon. Bal szélén kisfiú könyököl az asztal sarkára, haja borzas, oldalra pillant, mosoly előtti arcvonások. Mellette kissé félredöntött fejű fiúcska, komoly tekintet, félig elnyílt száj. A középső gyerek rövid haja oldalra fésülve, elkerekedett szemmel néz a lencsébe, miközben kicsi palack száját szopogatja. Szomszédja sötét haja ferdén vágva tapad a homlokára, fekete szeme pajkosan nevet, két lapátfoga kiül az alsó ajkára. Keze felismerhetetlen tárgyon babrál. Jobb szélén sapkás fiú, kikandikál a fülcimpája és két hajtincse, ábrándos szeme hatalmas, sűrű pillák teszik kissé bánatossá. A dívány kidomborodó fejrészen ül, ezért magasabb a többiekénél. Nagyjából egykorúak. A hetvenes évek egyenmelegítőjén azonos magasságig húzva a cipzár. Nem alkalmi társaság, rokonok. Ma már nem férnének el egy díványon. Az a dívány nincs is már.

Mintha a lencséből folyna a folyó a kép mélyére. Szürkéslilán fodrozódik a víz, két oldalról fűzek sora kíséri, árnyékuk karcsúsítja a folyótestet. Középen vakító fénycsík. Itt-ott látszik a meredek part, távolban sejtelmes dombhát. Libák úszkálnak baloldalt, megsokszorozódnak a víztükörben.

Lombtalan körtefa mellett asztal, az asztalnál elnyútt ruházatban öregember, az öregember jobbában ütött-kopott bögre, bal tenyerében kukorica- és búzaszemek, tenyere körül tolakodás, nyüzsgés, kicsi csőrök csippentése, koppantása, kicsi karmok kaparászása a deszkán. Széttárt szárny- és farktollakkal ereszkednek újabb és újabb galambok. Elégedett burukkolás. Az öregember szája szögletében alig észrevehető mosoly.

Vakolatlan oszlopok között három vidám testvér. Középen sűrű göndör hajú fiatalember világító fehér ingben, félrecsúsított csíkos nyakkendőben, zakója szétnyílik a gomb felett is, alatt is, mert a mellette álló rövid hajú nőbe karol, vállával nekitámaszkodik, gyengéden taszítja. A nő ellenállni látszik, egyenes derékkal, mégis laza tartással áll, világos pulóverre kihajtott blúzgallérral, sötét szoknyában, bokáig zárt cipőben. Szép vonalú száj, széles nevetés, tökéletes fogsor. A férfi beszél, mesél, sziporkázik, szavai gömbölyű nevetést rajzolnak a másik nő arcára is. A nő kissé lehajol, egy nagy termetű kutya fejét tartja bal kezében gyengéd mozdulattal, a kutya ügyel, ne lépjen a nő elegáns félcipőjére. A szürke kiskosztümben jól látszanak a nő kerekded idomai, arcával kifordul, haja magas kontyba tornyozva. A hétvégi találkozás ritmikusan ismétlődő öröme vibrál a levegőben.

Végtelen virágos réten szétterített világos gyapjútakarón egy fiatal férfi hever kispadon fél könyékre ereszkedve. Felsőteste sovány, combja, lábszára izmos. Újságot olvas. Keze ügyében fésű. Homlokába hulló hosszú fekete tincseit hátraigazítja majd, ha kedvesét látja táncoló léptekkel közeledni az országút felől.

Erdei úton törekeny pár sétál egymáshoz simulva a fénybarlang felé.

A kép bal szélén fiatal fa kissé görbe, vézna törzse. Koronája bizarr töréssel árnyékot vet a háttérben a fehér házfalra, erről látszik, hogy kőrtefa. Az előtérben csaknem középen fiatal férfi, homlokba hulló laza tincsekkel, álla alá hegedűt szorít. Bal lábával kilép. A fatörzs, a vonó, a férfi árnyéka párhuzamos vonalakkal szabdalja a teret. A férfi erősen koncentrált. Egy szonáta lassú tételét játssza. A dallam a lombcsipkék közt bújócskázik.

Üres söröskorsó, két meztelen lábfej, kacskaringós cigarettafüst. Csendélet öcsémmel. Nagybátyámmal. Unokafivéremmel. Öregapámmal. Érzem az illatukat.

Egy lány ül a puha avarban. Jobb térdét felhúzza, karját összefonva az ölében nyugtatja. Szeme lehunyva, arcát napsugarak cirógatják. Fiatal bükkfaág hajol föléje, a levelek sárgára kopnak a délutánban, szinte áttetszőek. Ez az első ősz, amit elfogad a lány. Szépnek látja, lenyűgözi a pompa. S közben befelé figyel, a fakuló fényekre. Nem borzad, csak borzong. Egyre gyűlő emlékeit, mint hulló leveleket simogatja egymásra.

